

Η Δίκη των Δωσίλογων Πρωθυπουργών και Υπουργών της Κατοχής.

Γράφει ο Αντιστράτηγος ε.α Ιωάννης Κρασσάς.

«Η λέξη δωσίλογος είναι σύνθετη, από το μέλλοντα «δώσω» του ρήματος Δίδωμι+ λόγος και γράφεται με ω. Αναφέρεται: α. Σ' αυτόν που οφείλει να δώσει λόγο, να απολογηθεί για τις πράξεις του. β. Σ' αυτόν που συνεργάστηκε με τον εχθρό τη περίοδο της κατοχής. Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας του «ΠΑΠΥΡΟΥ».

Η Γερμανική Κατοχή.

Την 08:45 της 27^{ης} Απριλίου του 1941, δύο Γερμανοί αξιωματικοί της 6^{ης} Ορεινής Μεραρχίας ύψωσαν την σημαία με το σύμβολο της «σβάστικας» στον ιερό βράχο της Ακροπόλεως. Η μακρά νύχτα της κατοχής διήρκεσε 1.625 ημέρες(3 χρόνια, 5 μήνες και 21 ημέρες), στη διάρκεια των οποίων οι Έλληνες υπέμειναν το απάνθρωπο πρόσωπο της νέας εποχής που επαγγέλλονταν ο Χίτλερ. Στον ίδιο χώρο, το πρωί της 18^{ης} Οκτωβρίου του 1944, ο Πρωθυπουργός Γεώργιος Παπανδρέου ύψωσε τη γαλανόλευκη, παρουσία ενός τεραστίου πλήθους, μέσα σε άκρατη συγκίνηση. Οι Γερμανοί είχαν αποχωρήσει από την Αθήνα την 12^η Οκτωβρίου 1944. Ο τραγικός απολογισμός της τριπλής υποδουλώσεως της Ελλάδος από τη Γερμανία, την Ιταλία και την Βουλγαρία υπολογίζεται σε 500 με 700.000 χιλιάδες νεκρούς και ανυπολόγιστες καταστροφές. Η νόμιμη ελληνική κυ-

βέρνηση μεταφέρθηκε στο Κάιρο, χωρίς να ασκεί οποιαδήποτε επιρροή, αλλά έχαιρε της αναγνωρίσεως όλων των συμμάχων χωρών.

Ο Πρωθυπουργός Γεώργιος Παπανδρέου υψώνει την γαλανόλευκη στην Ακρόπολη.

Οι Κατοχικές Κυβερνήσεις.

Κατά την περίοδο που η Ελλάδα τελούσε υπό κατάληψη, η διακυβέρνηση της χώρας ασκήθηκε από 3 κυβερνήσεις που έμειναν στην ιστορία ως «κατοχικές».

i. Τη κυβέρνηση του Αντιστράτηγου(Αντγου) Γεώργιου Τσολάκογλου^[1](29 Απριλίου- 1^η Δεκεμβρίου 1942).

ii. Τη κυβέρνηση του ιατρού Κωνσταντίνου Λογοθετόπουλου^[2], (2 Δεκεμβρίου 1942-6 Απριλίου 1942).

iii. Τη κυβέρνηση του δικηγόρου Ιωάννη Ράλλη^[3], (7 Απριλίου 1942-12 Οκτωβρίου 1944).

iv.

Γεώργιος Τσολάκογλου.

Κωνσταντίνος Λογοθετόπουλος.

Ιωάννης Ράλλης.

Τα Κίνητρα.

Όσοι συμμετείχαν στις κατοχικές κυβερνήσεις το έπραξαν για τους εξής λόγους:

- Από ψυχρό υπολογισμό και πολιτικό ρεαλισμό εκτιμώντας ότι η Γερμανία θα είναι η τελική νικήτρια του πολέμου.
- Από τα ιδεολογικά τους πιστεύω στις αρχές του εθνικοσοσιαλισμού και του φασισμού.
- Για την ικανοποίηση της φιλοδοξίας του, της προσωπικής τους προβολής και του πλουτισμού.

Η Λαϊκή Απαίτηση για Τιμωρία.

Αμέσως μετά την απελευθέρωση, η απαίτηση του Ελληνικού λαού για την τιμωρία των ενόχων για το φόρο αίματος, τη δυστυχία και την εξαθλίωσή του την περίοδο της κατοχής απετέλεσε επιτακτικό καθήκον της Ελληνικής Κυβερνήσεως. Για το σκοπό αυτό ο Υπουργός Δικαιοσύνης της εξόριστου Ελληνικής Κυβερνήσεως Θεμιστοκλής Τσάτσος [4], εξέδωσε την Συντακτική Πράξη [5] (Σ.Π.) 1/1944 με τίτλο: «Περί έπιβολής κυρώσεων κατά τῶν συνεργασθέντων μετά τοῦ ἔχθροῦ». Την 4^η Δεκεμβρίου 1944, η έκρηξη των Δεκεμβριανών συγκρούσεων στην Αθήνα [6], δεν επέτρεψαν την λειτουργία των δικαστηρίων. Την 3^η Ιανουαρίου 1945, ο Αντγος ε.α. Νικόλαος Πλαστήρας διαδέχθηκε το Γεώργιο Παπανδρέου στη πρωθυπουργία. Με σκοπό την αυστηρή τιμωρία των ενόχων, ο Υπουργός Δικαιοσύνης Νικόλαος Κολυβάς [7] εξέδωσε νέα Συντακτική Πράξη (Σ.Π.) τη 6/1945, η οποία ήταν αυστηρότερη της 1/1944. Την συγκεκριμένη περίοδο το ζητούμενο δεν ήταν η απονομή δικαιοσύνης με σεβασμό στους κανόνες δικαίου, αλλά η εκτόνωση της «λαϊκής οργής». Επιπροσθέτως, στο διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της εκδόσεως των δύο νομοθετημάτων συνέβησαν τα εγκλήματα των Δεκεμβριανών, τα οποία πόλωσαν περισσότερο τη κατάσταση. Το ΕΑΜ (Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο) δεν συμμετείχε πλέον στη κυβέρνηση και ήρθε αντιμέτωπο με τα αστικά κόμματα.

Η Σ.Π. 6/1945 προέβλεπε:

- i. Το δικαστήριο θα συντίθετο από τακτικούς δικαστές.
- ii. Τα αδικήματα δεν θα δικάζονταν ως πολιτικά, αλλά ως του κοινού ποινικού δικαίου.

iii. Η πρόθεση ή μη των κατηγορουμένων αφαιρέθηκε ως ελαφρυντικό στοιχείο της πράξεως. «Μόνον τὸ γεγονός τῆς ἀποδοχῆς σχηματισμοῦ κυβερνήσεως καὶ συμμετοχῆς εἰς αὐτὴν ἀποτελεῖ ἀδίκημα, ἀποκλειομένης τῆς ἐξετάσεως τῆς ὑπάρξεως ἢ μὴ τοῦ δόλου».

iv. Η παραπομπή των κατηγορουμένων στο ακροατήριο, θα γίνονταν χωρίς απολογία, αλλά διά απευθείας κλήσεως.

v. Δεν προβλέπονταν το δικαίωμα ασκήσεως ενδίκων μέσων (εφέσεως, αναιρέσεως, αναψηλαφήσεως) κατά των δικαστικών αποφάσεων.

vi. Τέθηκαν περιορισμοί στην διάρκεια των αγορεύσεων, τον αριθμό των μαρτύρων και σέ άλλα δικονομικά θέματα, για την επίτευξη του συντομότερου χρόνου εκδικάσεως της υποθέσεως.

vii. Όσον αφορά τη νομιμοποίηση των κατοχικών κυβερνήσεων στην εισηγητική έκθεση της Σ.Π. αναφέρονταν ότι: Δεν ήσαν de facto (εκ των πραγμάτων), δηλαδή εκλεγμένες από το εκλογικό σώμα, ούτε de jure (κατά την πράξη), δηλαδή επιβληθείσες δια της βίας, με κατάλυση της συνταγματικής νομιμότητος. Αλλά «κυβερνήσεις, στηριζόμεναι εἰς τὴν θέλησιν τῆς Ξένης κατοχικῆς Δυνάμεως».

Η Δίκη.

Από τις 21 Φεβρουαρίου έως τις 31 Μαΐου 1945, διεξήχθη η δίκη των μελών των κατοχικών κυβερνήσεων, ενώπιον του «Πρώτου Ειδικού Δικαστηρίου Δωσίλογων Αθηνών», στο κτίριο του Πρωτοδικείου Αθηνών στην οδό Σανταρόζα. Του εννεαμελούς δικαστηρίου προήδρευε ο Αεροπαγίτης Χρήστος Καλέλης. Στη σύνθεση συμμετείχαν 6 τακτικοί δικαστές και 3 λαϊκά μέλη[8].

Οι Κατηγορούμενοι.

Οι κατηγορούμενοι ήσαν 30, εκ των οποίων παρόντες στη δίκη ήσαν:

Οι 2 τέως πρωθυπουργοί, Αντγος ε.α. Γεώργιος Τσολάκογλου και Ιωάννης Ράλλης καθώς και 20 διατελέσαντες υπουργοί και υφυπουργοί[9].

Δικάσθηκαν ερήμην διαφυγόντες στο εξωτερικό: Ο πρώην πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Λογοθετόπουλος και οι πρώην υπουργοί, Έκτωρ Τσιρονίκος, Σωτήριος Γκοτζαμάνης, Υπτγος ε.α. Αναστάσιος Ταβουλάρης και Ιωάννης Πασσαδάκης.

Τυπικά κατηγορούμενοι, καθόσον είχαν δολοφονηθεί από τον ΕΛΑΣ και την ΟΠΛΑ[10] κατά τα Δεκεμβριανά, ήσαν οι 3 πρώην υπουργοί:

- Ο Αντγος ε.α. Γεώργιος Μπάκος(Αθήνα (1892-1945), Υπουργός Εθνικής Αμύνης στη κυβέρνηση Τσολάκογλου.
- Ο Απόστρατος Αστυνομικός Γεώργιος Πειρουνάκης, Υπουργός επισιτισμού στη κυβέρνηση Τσολάκογλου.
- Ο Νικόλαος Κολύβας (Αργυρόκαστρο Βορείου Ηπείρου 1900-Αθήνα 1945), Υφυπουργός Εργασίας στις κυβερνήσεις Λογοθετόπουλου και Ράλλη.

Δεν απαγγέλθηκε κατηγορία στα παρακάτω μέλη των κατοχικών κυβερνήσεων:

- Αντγο ε.α. Δημοσθένη Διαλέτη (Δερβίστα Αιτωλοακαρνανίας1869-Αθήνα 1954), Υφυπουργού Εθνικής Αμύνης στη κυβέρνηση Ράλλη.
- Δικηγόρο Γεώργιο Παμπουκά(Κιάτο Κορινθίας1890-1976), Υφυπουργού Γεωργίας στη κυβέρνηση Ράλλη.

Το Κατηγορητήριο.

Οι πρωθυπουργοί και τα μέλη της κυβερνήσεως κατηγορήθηκαν για: «Σχηματισμό κυβερνήσεως και τήν προεδρίαν αὐτῆς με τήν συγκατάθεση τοῦ ἐχθροῦ γενόμενοι συνειδητά ὄργανα τοῦ ἐχθροῦ». Το κατηγορητήριο επιμερίσθηκε σε δύο αδικήματα: «Τὴν διευκόλυνση τοῦ ἔργου τοῦ ἐχθροῦ καὶ τὴν προπαγάνδα ὑπέρ αὐτοῦ».

Ο Τσολάκογλου και 6 αντιστράτηγοι κατηγορήθηκαν επιπροσθέτως για εγκατάλειψη θέσεως και συνθηκολόγηση μετά του εχθρού χωρίς άδεια, η οποία αφορούσε την συνθηκολόγηση της 23^{ης} Απριλίου 1941 με την Γερμανία και την Ιταλία[11].

Στο κατηγορητήριο υπήρχε ειδική παραπομπή για την κυβέρνηση Ράλλη, όσον αφορά το θέμα των ταγμάτων ασφαλείας.

Τα βασικά εγκλήματα πού βάραιναν τους δωσίλογους αφορούσαν:

α. Τις χιλιάδες θυμάτων από τις δυνάμεις κατοχής, τους άνδρες των ταγμάτων ασφαλείας και τον λιμό.

β. Την καταλήστευση της παραγωγής της χώρας από τους κατακτητές και

γ. Το υπέρογκο ποσό που δαπανήθηκε για την συντήρηση των κατοχικών στρατευμάτων, το οποίο ανήλθε στα 9 εκατομμύρια χρυσές λίρες Αγγλίας.

Η Διεξαγωγή της Δίκης.

Στην δίκη απαγορεύτηκε η παράσταση πολιτικής αγωγής, με το σκεπτικό ότι κάθε Έλληνας πολίτης θα μπορούσε να προβάλλει χρηματικές αξιώσεις από τους κατηγορουμένους, γεγονός που θα οδηγούσε σε μη αντιμετωπίσιμες καταστάσεις.

Οι Μάρτυρες.

Κατηγορίας: Κλήθηκαν 30 μάρτυρες κατηγορίας, κυρίως πολιτικά πρόσωπα(Θεμιστοκλής Σοφούλης, Γεώργιος Παπανδρέου, Παναγιώτης Κανελλόπουλος, Άδωνις Κύρου, Θεμιστοκλής Τσάτσος, Παναγιώτης Παρασκευόπουλος κ.α.). Ο Π. Κανελλόπουλος περάτωσε την κατάθεσή του λέγοντας: «Ὡς πρὸς τὰς κυβερνήσεις κατοχῆς φρονῶ ὅτι ἀποτελοῦν ἠθικὴν καὶ ἔθνικὴν ἀτίμωσιν. Πιστεύω ὅμως ἀκραδάντως ὅτι δέν ὑπῆρχε καμμία προσυεννόησις μὲ τὸν ἐχθρόν, τουλάχιστον διὰ τοὺς Τσολάκογλου καὶ Ράλλην».

Υπερασπίσεως: Κλήθηκαν 40 μάρτυρες υπερασπίσεως. Ο Θεμιστοκλής Σοφούλης(3 φορές πρωθυπουργός) καίτοι κλήθηκε ως μάρτυρας κατηγορίας κατέθεσε τελικά υπέρ των κατηγορούμενων. Κατέθεσαν επίσης, οι πολιτικοί, Γεώργιος Καφαντάρης(πρώην πρωθυπουργός), Γεώργιος Στράτος, Τζων Θεοτόκης, Κωνσταντίνος Ρέντης, Θεόδωρος Πάγκαλος, Ταξίαρχος Θρασύβουλος Τσακαλώτος, Μητροπολίτης Ιωαννίνων Σπυρίδων, Αντιναύαρχος Δημήτριος Οικονόμου, Δημήτριος Μάξιμος (πρώην Δκτης Εθνικής Τραπέζης) κ.α. Ο πρώην πρωθυπουργός(φιλελεύθερος) Γεώργιος Καφαντάρης υποστήριξε: «Οἱ κατηγορούμενοι ὁδηγήθηκαν ἀπὸ δύο σκέψεις, εἴτε ὅτι ἠδύναντο νὰ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των εἰς τὸν λαόν, ἔστω καὶ μικράς, εἴτε ὅτι ἡ νίκη τοῦ ἄξονος ἦτο βεβαία καὶ ἔπρεπε νὰ παρασκευασθεῖ τό ἔδαφος διὰ νὰ ἐμφανισθοῦν κατὰ τὴν ρύθμισιν τῶν ἐθνικῶν ζητημάτων, συνήγοροι τῶν δικαίων τοῦ ἔθνους».

Οι Ενστάσεις.

Από την πλευρά της υπερασπίσεως των κατηγορουμένων δύο ἦσαν οι σπουδαιότερες ενστάσεις:

α. Η πρώτη αφορούσε την κατάργηση της συνταγματικής αρχής της εκδίκασης του κατηγορουμένου από τον φυσικό του δικαστή. Προκειμένου για τους πολιτικούς, αρμόδιο δικαστήριο ήταν η βουλή και για τους στρατιωτικούς το στρατοδικείο.

β. Η δεύτερη ένσταση αφορούσε την βασική ισχύουσα αρχή: «Αδίκημα δέν υπάρχει, ούδέ ποινή επιβάλλεται άνευ νόμου ισχύοντος πρό τής τελέσεως τής πράξεως». Η 6^η Συντακτική πράξη επί της οποίας στηρίχθηκε το κατηγορητήριο εκδόθηκε το 1945, επί κυβερνήσεως Πλαστήρα, μετά την τέλεση των αδικημάτων. Η δίκη άρχισε 10 ημέρες μετά την υπογραφή της συνθήκης της Βάρκιζας [\[12\]](#) και διεξήχθη μέσα σε έντονα φορτισμένο κλίμα.

Οι Απολογίες.

Ο Τσολάκογλου υποστήριξε ότι ευρισκόμενος αντιμέτωπος προ μιας ταχείας καταρρεύσεως του μετώπου, απηύθυνε έκκληση στην κυβέρνηση σε δραματικούς τόνους, ζητώντας την υπογραφή συνθηκολογήσεως με τις γερμανικές δυνάμεις. Ο Μητροπολίτης Ιωαννίνων Σπυρίδων πρότεινε τον σχηματισμό κυβερνήσεως με τους αντιστράτηγους, προκειμένου να υπογράψουν μια έντιμη ειρήνη με τους Γερμανούς και να αποφύγουν την παράδοση του στρατού στους Ιταλούς.

Οι κατηγορούμενοι αντέτειναν ότι η ανάληψη της ευθύνης διακυβερνήσεως της χώρας απέτρεψε την τοποθέτηση Ιταλού Γκαουλάιτερ (κυβερνήτου), τον ακρωτηριασμό της Ελλάδος και την αποτροπή της πλήρους αναρχίας.

Ο Ράλλης υπερασπίσθηκε την θέση του ότι τα τάγματα ασφαλείας αποσόβησαν την πλήρη επικράτηση του ΕΛΑΣ και ότι είχε την σύμφωνη γνώμη των άλλων πολιτικών αρχηγών τόσο για την ίδρυση τους, όσο και για την ανάληψη εκ μέρους του της πρωθυπουργίας.

Οι Ποινές.

Οι διατελέσαντες πρωθυπουργοί κρίθηκαν:

1. Ο Αντγος ε.α. Γεώργιος Τσολάκογλου (Ρεντίνα Αγράφων 1886-Αθήνα 1948) κηρύχθηκε ένοχος, α. Δια την πράξη συνθηκολογήσεως μετά των Γερμανών στο Βοτονόσι Ηπείρου την 20 Απριλίου 1941 και στα Ιωάννινα την 21 Απριλίου 1941 και καταδικάσθηκε σε θάνατο και στρατιωτική καθαίρεση. β. Δια την πράξη της αναλήψεως της Προεδρίας της Κυβερνήσεως μετά διευκολύνσεως του έργου κατοχής σε ισόβια δεσμά. γ. δια την πράξη της προπαγάνδας σε ισόβια δεσμά. Κατά συγχώνευση σε θάνατο. Ο Τσολάκογλου απεβίωσε την 22^α Μαΐου 1948 στο ΝΙΜΙΤΣ, [\[13\]](#) προσβληθείς από λευχαιμία. Εκτός του βαθμού του είχε στερηθεί και της συντάξεώς του περιελθών σε εσχάτη ένδεια.

2. Ο ιατρός Κωνσταντίνος Λογοθετόπουλος(1878 Ναύπλιο-1961 Αθήνα) κηρύχθηκε ένοχος α. Δια την πράξη της αναλήψεως της Προεδρίας της Κυβερνήσεως μετά διευκολύνσεως του του έργου κατοχής και κατάδικάσθηκε σε ισόβια δεσμά. β. Δια την πράξη της προπαγάνδας σε 10ετή φυλάκιση δεσμά. Κατά συγχώνευση σε ισόβια. Επαναπατρίστηκε βιαίως το 1946, φυλακίσθηκε επί πενταετία και στην συνέχεια τού χορηγήθηκε χάρις από τον Βασιλέα Παύλο, επί κυβερνήσεως Νικολάου Πλαστήρα.

3. Ο δικηγόρος Ιωάννης Ράλλης(Αθήνα 1878-1946), κηρύχθηκε ένοχος και καταδικάσθηκε. α. Δια την πράξη της αναλήψεως της Προεδρίας της Κυβερνήσεως μετά διευκολύνσεως του έργου κατοχής και καταδικάσθηκε σε ισόβια δεσμά. β. Δια την πράξη της προπαγάνδας σε 20ετή φυλάκιση δεσμά. Κατά συγχώνευση σε ισόβια. Απεβίωσε στην οικία του την 27^η Οκτωβρίου 1946, πάσχων από καρκίνο των πνευμόνων. Η κηδεία του υπήρξε μεγαλοπρεπής παρουσία πλήθους κόσμου.

Οι Διατελέσαντες Υπουργοί.

4. Ο οικονομολόγος Έκτωρ Τσιρονίκος[14](Αράχωβα 1882-Αθήνα 1964) Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών στη κυβέρνηση Ράλλη και Γεωργίας στη κυβέρνηση Λογοθετόπουλου καταδικάσθηκε ερήμην σε θάνατο. Το 1947 μεταφέρθηκε στην Ελλάδα και παρέμεινε έγκλειστος έως το 1952, οπότε του δόθηκε χάρις από τον Βασιλέα Παύλο, επί κυβερνήσεως Νικολάου Πλαστήρα.

5. Ο ιατρός Σωτήριος Κοτζαμάνης[15] (Γιαννιτσά 1884-1958) Υπουργός Οικονομικών στις κυβερνήσεις Τσολάκογλου και Λογοθετόπουλου καταδικάσθηκε ερήμην σε θάνατο και σε δήμευση της περιουσίας του. Αμνηστεύθηκε και επέστρεψε στην Ελλάδα το 1951, μετά από χορήγηση χάριτος από τον Βασιλέα Παύλο, επί κυβερνήσεως Νικολάου Πλαστήρα.

6. Ο γεωπόνος Ιωάννης Καραμάνος[16](Μυτιλήνη 1891-Αθήνα 1966) Υπουργός Γεωργίας και επισιτισμού στη κυβέρνηση Τσολάκογλου, καταδικάστηκε σε ισόβια δεσμά, ωστόσο αποφυλακίστηκε το 1951, μετά από χορήγηση χάριτος από τον Βασιλέα Παύλο, επί κυβερνήσεως Νικολάου Πλαστήρα.

7. Ο Υποστράτηγος ε.α. Αναστάσιος Ταβουλάρης (Ζάκυνθος 1892-Αυστρία 1945), Υπουργός Εσωτερικών στις κυβερνήσεις Λογοθετόπουλου και Ράλλη καταδικάσθηκε ερήμην σε ισόβια δεσμά. Αποβίωσε στην Αυστρία όπου κατέφυγε, προσβληθείς από φυματίωση.

8. Ο πολιτικός επιστήμων Ιωάννης Πασσαδάκης, Διοικητής Κρήτης στη κυβέρνηση Ράλλη καταδικάσθηκε ερήμην σε ισόβια δεσμά.

9. Ο επιχειρηματίας Πλάτων Χατζημιχάλης[17](Σμύρνη 1884-Αθήνα 1978). Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών στη κυβέρνηση Τσολάκογλου καταδικάστηκε σε πρόσκαιρα δεσμά 20 ετών, δια τη πράξη διευκολύνσεως του έργου κατοχής. Αποφυλακίσθηκε το 1951, μετά από χορήγηση χάριτος από τον Βασιλέα Παύλο, επί κυβερνήσεως Νικολάου Πλαστήρα.

10. Ο Αντγος ε.α. Παναγιώτης Δεμέστιχας[18] (Γύθειο Λακωνίας 1885-Αθήνα 1960). Υπουργός Εσωτερικών στη κυβέρνηση Τσολάκογλου καταδικάστηκε σε πρόσκαιρα δεσμά 15 ετών, δια τη πράξη διευκολύνσεως του έργου κατοχής και με 20 για την πράξη της προπαγάνδας, κατά συγχώνευση σε 20. Για τη κατηγορία της συνθηκολογήσεως αθώθηκε. Αποφυλακίσθηκε το 1951, μετά από χορήγηση χάριτος από τον Βασιλέα Παύλο, επί κυβερνήσεως Νικολάου Πλαστήρα.

11. Ο Υποστράτηγος Χωροφυλακής Νικόλαο Μάρκου Υπουργός Δημόσιας Ασφαλείας στη Κυβέρνηση Τσολάκογλου, καταδικάστηκε σε πρόσκαιρα δεσμά 11 ετών, δια τη πράξη διευκολύνσεως του έργου κατοχής.

12. Ο δικηγόρος Αντώνιος Λιβιεράτος (Κεφαλονιά 1896-Αθήνα 1989), Υπουργός Δικαιοσύνης και προσωρινά εργασίας στη κυβέρνηση Τσολάκογλου. Καταδικάστηκε σε πρόσκαιρα δεσμά 11 ετών, δια τη πράξη διευκολύνσεως του έργου κατοχής. Αποφυλακίσθηκε το 1951, μετά από χορήγηση χάριτος από τον Βασιλέα Παύλο, επί κυβερνήσεως Νικολάου Πλαστήρα.

13. Ο Αντγος ε.α. Σωτήριος Μουτούσης[19] (Νέος Ερινεός Αχαΐας 1898-Αθήνα 1978), Υπουργός Σιδηροδρόμων και Αυτοκινήτων και Υπουργός Συγκοινωνιών στις κυβερνήσεις Τσολάκογλου και Λογοθετόπουλου, καταδικάσθηκε σε πρόσκαιρα δεσμά 11 ετών, δια τη πράξη διευκολύνσεως του έργου κατοχής. Για τη κατηγορία της συνθηκολογήσεως αθώθηκε. Αποφυλακίσθηκε το 1951, μετά από χορήγηση χάριτος από τον Βασιλέα Παύλο, επί κυβερνήσεως Νικολάου Πλαστήρα.

14. Ο Αντγος ε.α. Χαράλαμπος Κατσιμήτρος[20](Κλειτσός Ευρυτανίας 1886-Αθήνα 1962). Υπουργός Εργασίας και προσωρινά Γεωργίας στη κυβέρνηση Τσολάκογλου καταδικάστηκε σε ειρκτή 5,5 ετών, δια τη πράξη διευκολύνσεως του έργου κατοχής. Το 1951 αποφυλακίσθηκε, μετά

από χορήγηση χάριτος από τον Βασιλέα Παύλο, επί κυβερνήσεως Νικολάου Πλαστήρα και το 1953 αποκαταστάθηκε αναδρομικά με επαναφορά στο βαθμό του Αντιστράτηγου εν αποστρατεία, με όλες τις απολαβές και τις διακρίσεις του.

15. Ο Αντιναύαρχος ε.α. Αγησίλαος Γέροντας (Αθήνα 1873-1972) Υπουργός Συγκοινωνιών και Εμπορικής Ναυτιλίας, στην Κυβέρνηση Ράλλη, καταδικάστηκε σε ειρκτή 5 ετών, δια τη πράξη διευκολύνσεως του έργου κατοχής. Το 1951 αποφυλακίσθηκε, μετά από χορήγηση χάριτος από τον Βασιλέα Παύλο, επί κυβερνήσεως Νικολάου Πλαστήρα.

16. Ο Καθηγητής Θεολογίας Νικόλαος Λούβαρης^[21](Τήνος 1887-Αθήνα 1961), υπουργός Θρησκευμάτων και Εθνικής παιδείας, στην κυβέρνηση Ράλλη, καταδικάστηκε σε ειρκτή 5 ετών, δια τη πράξη διευκολύνσεως του έργου κατοχής. Το 1948 αποφυλακίσθηκε και ακυρώθηκαν οι εκ της καταδίκης του συνέπειες, επί κυβερνήσεως Θεμιστοκλή Σοφούλη.

17. Ο Συνταγματάρχης ε.α. Δημήτριος Πολύζος, Υπουργός Επισιτισμού στη Κυβέρνηση Τσολάκογλου, καταδικάστηκε σε ειρκτή 5 ετών, δια τη πράξη διευκολύνσεως του έργου κατοχής και με 5 για την πράξη της προπαγάνδας, κατά συγχώνευση σε 5,5.

18. Ο δικηγόρος Βασίλειος Καραπάνος (Αμφιλοχία 1878-Αθήνα 1948), Υπουργός Εθνικής Προνοίας στη Κυβέρνηση Ράλλη, καταδικάστηκε σε ειρκτή 5 ετών, δια τη πράξη διευκολύνσεως του έργου κατοχής.

19. Ο Πλοίαρχος Ε.Ν. Ιάσων Παπαδόπουλος, Υπουργός επί της Εμπορικής Ναυτιλίας στη Κυβέρνηση Τσολάκογλου, καταδικάστηκε σε ειρκτή 5,5 ετών, δια τη πράξη διευκολύνσεως του έργου κατοχής.

20. Ο δικαστικός Κωνσταντίνος Πουρνάρας(Δημητσάνα Αρκαδίας 1877-;) Υπουργός Δικαιοσύνης στη Κυβέρνηση Ράλλη, καταδικάστηκε σε ειρκτή 5 ετών, δια τη πράξη διευκολύνσεως του έργου κατοχής.

Σε όλους τους καταδικασθέντες επιβλήθηκε στέρηση των πολιτικών τους δικαιωμάτων και καταβολή των εξόδων της δίκης.

Ουδείς εκ των κατηγορουμένων εκτελέστηκε.

Εκ των καταδικασθέντων ήσαν: 8 αξιωματικοί (6 ΣΞ, 1 ΒΝ, 1 ΕΒΧ), 3 δικηγόροι, 2 ιατροί, 1 δικαστικός, 1 οικονομολόγος, 1 πολιτικός επιστήμων, 1 επιχειρηματίας, 1 γεωπόνος, 1 καθηγητής, 1 αξιωματικός του εμπορικού ναυτικού.

Οι Αθωωθέντες.

Για το Συνθηκολόγηση με τον Εχθρό της Στρατιάς Ηπείρου.

Το δικαστήριο έκρινε αθώους για το αδίκημα της συνθηκολογήσεως μετά του εχθρού τους: Αντγο ε.α. Παναγιώτη Δεμέστιχα, Διοικητή Α΄ Σώματος Στρατού(Δκτη Α΄ΣΣ), Αντγο ε.α Χαράλαμπο Κατσιμήτρο, Δκτη VIII ΜΠΖ, Αντιστράτηγο ε.α. Νικόλαο Μάρκου, Δκτη VI ΜΠΖ, Αντγο ε.α Αναστάσιο Ρουσόπουλο, Δκτη XII ΜΠΖ, Αντγο ε.α. Σωτήριο Μουτούση Δκτη XII ΜΠΖ, με το σκεπτικό ότι, ούτε ρωτήθηκαν, ούτε εξουσιοδότησαν τους Αντιστράτηγους Γ. Τσολάκογλου (Δκτη Γ΄ΣΣ) και Γεώργιο Μπάκο (Δκτη Β΄ΣΣ) να προβούν στη σύναψη συμφωνίας παραδόσεως στους Γερμανούς.

Για την Ίδρυση και Δράση των Ταγμάτων Ασφαλείας.

Ο Ι. Ράλλης, Κ. Πουρναράς, Κ. Ταβουλάρης, Ε. Τσιρονίκος, Κ. Γέροντας, Ι. Γρηγοράκης, Β. Καραπάνος, Εμ. Κανακουσάκης, Δ. Μπακογιάννης, Λ. Τσιριγώτης και Ι. Πασσαδάκης αθώωθηκαν για την ίδρυση και την δράση των ταγμάτων ασφαλείας. Στο σκεπτικό της αθώωσης αναφέρεται: «Η συγκρότηση τῶν ταγμάτων εὐζώνων δὲν ἀποσκοποῦσε οὔτε στὴν ἄσκηση βίας καθ' Ἑλλήνων, ἔνεκα τῆς δράσεως αὐτῶν κατὰ τῶν Γερμανῶν ἢ Ἰταλῶν, οὐδέ τὴν διέγερσιν ἐμφυλίου πολέμου. ἀλλὰ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως ἐν τῇ ὑπαίθρῳ καὶ εἰς τὰς πόλεις, ἥτις εἶχε ἐπικινδύνως διασαλευθεῖ ἐκ τῆς δράσεως κακοποιῶν στοιχείων...»

Τα Δεκεμβριανὰ υπήρξαν ἡ κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ γιὰ πολλοὺς ἄνδρες τῶν ταγμάτων ασφαλείας. Ἡ τιμωρία τῶν δωσίλογων θὰ ἦταν διαφορετικὴ, εἰάν δὲν μεσολαβούσαν τὰ Δεκεμβριανὰ, κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ὁποίων τὸ ΚΚΕ διέπραξε ἀπεχθέστατα ἐγκλήματα, στὴν προσπάθειά του νὰ καταλάβει τὴν ἐξουσία δια τῶν ὀπλῶν.

Για το αδίκημα της διευκολύνσεως του έργου κατοχής και της προπαγάνδας τους.

- i. Αντγος ε.α. Νικόλαος Ραγκαβής(1882-1968), Διοικητής Μακεδονίας στη κυβέρνηση Τσολάκογλου.
- ii. Δικηγόρος Λεωνίδα Τσιριγώτης (Σπάρτη1890-1971) Διοικητής Μακεδονίας στη κυβέρνηση Τσολάκογλου.
- iii. Δικηγόρος Εμμανουήλ Λουλακάκης(Μυρτιά Ηράκλειου Κρήτης 1895-1966) Διοικητής Κρήτης στις κυβερνήσεις Τσολάκογλου και Λογοθετόπουλου,
- iv. Συνταγματάρχης Μηχανικού ε.α. Ιωάννης Γρηγοράκης (Πειραιάς 1894-1961), Υπουργός Εργασίας στη κυβέρνηση Ράλλη.
- v. Συνδικαλιστή Εμμανουήλ Κανακουσάκης(1900-1971), Υπουργός Εργασίας στη κυβέρνηση Ράλλη.
- vi. Αντιστράτηγος ε.α. Αναστάσιος Ρουσόπουλος, Υπουργός Εργασίας στις κυβερνήσεις Τσολάκογλου και Λογοθετόπουλου.
- vii. Δημήτριος Μπακογιάννης Υπουργός Εσωτερικών στη κυβέρνηση Ράλλη.

	ΚΑΤΟΧΙΚΕΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ		
ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΙ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΟΛΑΚΟΓΛΟΥ (29 ΑΠΡ 41- 1 ΔΕΚ 1942)	ΚΩΝ. ΛΟΓΟΘΕΤΟΠΟΥΛΟΣ (2 ΔΕΚ 1942-6 ΑΠΡ 1942)	ΙΩΑΝΝΗΣ ΡΑΛΛΗΣ (7 ΑΠΡ 1942-12 ΟΚΤ 1944)
ΥΠΟΥΡΓΟΙ			
ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ:	ΚΩΝ. ΛΟΓΟΘΕΤΟΠΟΥΛΟΣ		ΕΚΤΩΡ ΤΣΙΡΟΝΙΚΟΣ
ΥΦΥΠ. ΠΑΡΑ ΤΩ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟ:	ΛΕΩΝ. ΤΣΙΡΙΓΩΤΗΣ	ΛΕΩΝ. ΤΣΙΡΙΓΩΤΗΣ	
ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΠΛΑΤΩΝ ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗΣ	ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ	ΚΩΝ ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	ΠΛ. Χ' ΜΙΧΑΛΗΣ/Σ ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ	ΣΩΤ. ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ	ΕΚΤΩΡ ΤΣΙΡΟΝΙΚΟΣ
ΥΠ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ	ΓΕΩΡ. ΜΠΑΚΟΣ	ΓΕΩΡ. ΜΠΑΚΟΣ	Ι. ΡΑΛΛΗΣ /ΔΗΜ. ΔΙΑΛΕΤΗΣ
ΥΠ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΑΡΚΟΣ	ΚΩΝ ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ/ ΕΚΤ ΤΣΙΡΟΝΙΚΟΣ
ΥΠ ΥΓΕΙΑΣ-ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ	ΚΩΝ. ΛΟΓΟΘΕΤΟΠΟΥΛΟΣ	ΚΩΝ. ΛΟΓΟΘΕΤΟΠΟΥΛΟΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ
ΥΠ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ	ΠΑΝ. ΔΕΜΕΣΤΙΧΑΣ	ΛΕΩΝ. ΤΣΙΡΙΓΩΤΗΣ/ ΑΝ. ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ	ΑΝ. ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ/ ΝΙΚ. ΛΟΥΒΑΡΗΣ
ΥΦΥΠ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ			ΔΗΜ ΜΠΑΚΟΠΙΑΝΝΗΣ
ΥΠ ΕΠΙΣΤΙΣΜΟΥ	ΔΗΜ . ΠΟΛΥΖΟΣ/Ι. ΚΑΡΑΜΑΝΟΣ	ΕΚΤΩΡ ΤΣΙΡΟΝΙΚΟΣ	Ι. ΡΑΛΛΗΣ Γ. ΠΕΙΡΟΥΝΑΚΗΣ
ΥΠ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΑΡΚΟΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΑΡΚΟΣ	
ΥΠ. ΘΡΗΣΚ. & ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ	ΚΩΝ. ΛΟΓΟΘΕΤΟΠΟΥΛΟΣ	ΚΩΝ ΛΟΓΟΘΕΤΟΠΟΥΛΟΣ	
ΥΠ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ	ΙΑΣΩΝ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ	ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΜΟΥΤΟΥΣΗΣ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ
ΥΠ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΜΟΥΤΟΥΣΗΣ	ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΜΟΥΤΟΥΣΗΣ	ΑΝΑΣ ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ/ ΑΓ ΓΕΡΟΝΤΑΣ
ΥΠ ΓΕΩΡΓΙΑΣ	ΧΑΡ. ΚΑΤΣΙΜΗΤΡΟΣ/Ι ΚΑΡΑΜΑΝΟΣ	ΕΚΤΩΡ ΤΣΙΡΟΝΙΚΟΣ	ΕΚΤ ΤΣΙΡΟΝΙΚΟΣ/ ΓΕΩΡ ΒΑΜΒΟΥΑΣ
ΥΠ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΑΝ. ΡΟΥΣΣΟΠΟΥΛΟΣ/ Α. ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ	ΝΙΚ. ΚΑΛΥΒΑΣ/ ΕΜ. ΚΑΝΑΚΟΥΣΑΚΗΣ	Ι. ΓΡΗΓΟΡΑΚΑΚΗΣ/ ΝΙΚ. ΚΑΛΥΒΑΣ
ΔΚΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΡΑΓΚΑΒΗΣ	ΝΙΚ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ	ΝΙΚ .ΡΑΓΚΑΒΗΣ
ΥΦ - ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΜΑΚΕΔ.	ΛΕΩΝ. ΤΣΙΡΙΓΩΤΗΣ	istorikadromena.gr	
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ	ΕΜ. ΛΟΥΛΑΚΑΚΗΣ	ΕΜ. ΛΟΥΛΑΚΑΚΗΣ	Ι. ΠΑΣΣΑΔΑΚΗΣ
ΑΝΕΥ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ		ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΑΡΚΟΥ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ
ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΘΗΚΑΝ	ΑΘΩΩΘΗΚΑΝ	ΔΕΝ ΚΑΤΗΓΟΡΗΘΗΚΑΝ	ΦΘΟΝΕΥΘΗΚΑΝ ΠΡΙΝ ΤΗ ΔΙΚΗ

Συγκεντρωτικός Πίνακας της Δίκης των Δωσίλογων της Κατοχής.

Λοιπές Δίκες Ειδικών Δικαστηρίων.

- i. Δίκες Δωσίλογών της Ειδικής Ασφάλειας.

- ii. Η Δίκη του Νικόλαου Μπουραντά(Αστυνομικός Διευθυντής Αθηνών).
- iii. Δίκες των Οικονομικών Δωσίλογων.
- iv. Δίκη των Κουτσοβλάχων του «Πριγκιπάτου της Πίνδου[22]».
- v. Δίκες Δωσίλογων της Μακεδονίας.
- vi.

Διαπιστώσεις-Συμπεράσματα.

Κατά το διάστημα από την 19^η Απριλίου 1941 έως την 16^η Οκτωβρίου 1944, κατά το οποίο διαπράχθηκαν οι πράξεις για τις οποίες δικάσθηκαν οι κατηγορούμενοι, συνέβησαν συγερρά ανομήματα στο όνομα της ελευθερίας, της προστασίας της ανθρώπινης ζωής της επιβιώσεως και της ισοπολιτείας. Στην ουσία όμως όλα έγιναν για την κατάκτηση της εξουσίας και του πλουτισμού.

Η ιστορία γράφεται από εκείνους που αναλαμβάνουν δράση και δεν αδρανούν. Στις δύσκολες καταστάσεις το εύκολο είναι να παραμείνεις θεατής. Το δύσκολο είναι να αναλάβεις τις ευθύνες σου, χωρίς να έχεις εγγυήσεις ότι οι επιλογές σου θα δικαιωθούν. Το πιο έντιμο είναι να καθοδηγείσαι από τα πιστεύω σου και να αποδέχεσαι τις ευθύνες σου από τις συνέπειες των αποφάσεων σου, ανεπηρέαστος από τη γνώμη των άλλων.

Οι κατηγορούμενοι ήσαν ηγετικά πρόσωπα της ελληνικής αστικής τάξεως και δικάσθηκαν από πρόσωπα του ίδιου χώρου. Οι καταδικασθέντες μέχρι τη δίκη δεν ήσαν παραβατικά άτομα, αλλά νομοταγή, μορφωμένα και με προσφορά τόσο στο πόλεμο, όσο και στην ειρήνη. Συνεργάσθηκαν εντούτοις με τον εχθρό και ενήργησαν σε βάρος των συμφερόντων του λαού και της πατρίδος μας.

Ο Πλαστήρας ως πρωθυπουργός (15 Απριλίου 1950–21 Αυγούστου 1950 και 27 Οκτωβρίου 1951–11 Οκτωβρίου 1952) υπήρξε υπέρμαχος της εθνικής συμφιλίωσης. Η αποφυλάκιση των καταδικασθέντων δωσίλογων την περίοδο αυτή εντάσσεται στην προσπάθεια κατασβέσεως των παθών και επαναπατρισμού όσων είχαν καταφύγει στις ανατολικές χώρες, μετά την λήξη της ενόπλου αναμετρήσεως, για την καταστολή της κομμουνιστικής ανταρσίας.

Είναι απορίας άξιο, μετά από τόσες καταστροφές, αντί να επιδοθούμε στην epούλωση των πληγών μας, σκοτωνόμασταν για την εξουσία. Ο Τσώρτσιλ το περιέγραψε με επιτυχία, στην ιστορία του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου: «Άνεξάρτητα από τὸ πόσο ἄθλιες εἶναι οἱ συνθήκες τῆς ζωῆς

τους, ἀπὸ τὸ πόσο κινδυνεύει ἡ χῶρα τους, αὐτοὶ εἶναι πάντα χωρισμένοι σὲ πολλὰ κόμματα, μὲ πολλοὺς ἀρχηγούς, οἱ ὁποῖοι μάχονται μεταξύ τους μ' ἓνα ἀπεγνωσμένο πάθος». **Εἶναι εθνικά ωφέλιμο να διδασκόμεθα ἀπὸ τα λάθη μας.**

**Αντιστράτηγος ε.α. Ιωάννης Κρασσάς.
Αύγουστος 2023.**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

1. Σόλων Νεόκοσμος Γρηγοριάδης, **Ιστορία της Σύγχρονης Ελλάδος(1941-1974)** Αθήνα 1973, ΕΚΔΟΣΕΙΣ Κ. ΚΑΠΟΠΟΥΛΟΣ.
2. Ουίνστον Τσώρτσιλ, **Β' Παγκόσμιος Πόλεμος**, Αθήνα 2013, ΓΚΟΒΟΣΤΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Β.Ε.Ε.
3. Σπύρου Γ. Γασπαρινάτου, **Οι Ελληνικές Κατοχικές Κυβερνήσεις-Δίκες Κατοχικών Δωσίλογων και Εγκληματιών Πολέμου**, Βιβλιοπωλείο της 'ΕΣΤΙΑΣ»Αθήνα 2015.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

[1] Ο Αντγος Γεώργιος Τσολάκογλου (Ρεντίνα Αγράφων 1886-1948) ονομάσθηκε Ανθυπολοχαγός Πεζικού το 1912 και συμμετείχε στις κυριότερες μάχες των Βαλκανικών Πολέμων, στο Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, στην εκστρατεία στην Ουκρανία και στην Μικρασιατική Εκστρατεία. Δεν παραδόθηκε μετά την ήττα στη μάχη του Αλή Βεράν, αλλά τέθηκε επικεφαλής αριθμού αξιωματικών και οπλιτών και δια μέσου των ορέων έφτασε μέχρι το Τσεσμέ. Το 1940, ο Αντγος Τσολάκογλου ως διοικητής του Γ' Σώματος Στρατού στη Δυτική Μακεδονία, με επιτυχημένο ελιγμό και παρά τους δισταγμούς των ανωτέρων του, νίκησε τους Ιταλούς στη μάχη του Μοράβα(11 έως 22 Νοεμβρίου 1940), σηματοδοτώντας την έναρξη της ελληνικής αντεπιθέσεως.

[2] Ο ιατρός Κωνσταντίνος Λογοθετόπουλος (Ναύπλιο 1878-Αθήνα 1961) ήταν γυναικολόγος μαιευτήρας και θεμελιωτής του κλάδου της γυναικολογίας στην Ελλάδα. Σπούδασε ιατρική στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου, αναγορευθείς επίτιμος διδάκτορας. Η σύζυγος του ήταν Γερμανίδα. Το 1910 ίδρυσε ιδιωτική Χειρουργική Μαιευτική και Γυναικο-

λογική Κλινική δύναμης 40 κλινών, την οποία το 1913 διέθεσε για την περίθαλψη τραυματιών και ως το 1925 διατήρησε στην ιδιοκτησία του. Υπηρέτησε στη διάρκεια των Βαλκανικών πολέμων ως γιατρός-χειρουργός, με το βαθμό του εφέδρου λοχαγού-ιατρού στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης και στο χειρουργείο της Σκάλας Σταυρού. Εκλέχθηκε τον Ιούλιο του 1922 τακτικός Καθηγητής της Γυναικολογικής Κλινικής στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Το 1924 ανέλαβε την οργάνωση της κλινικής στο Αρεταίειο Νοσοκομείο, όπου οργάνωσε το πρώτο κέντρο ραδιοθεραπείας καρκινοπαθών γυναικών στην Ελλάδα. Από το 1925 έως το 1941 ήταν Διευθυντής της Γυναικολογικής Κλινικής στο νοσοκομείο «Ευαγγελισμός». Τέλος το 1938 μετατέθηκε ως διευθυντής στην Α' Μαιευτική και Γυναικολογική Κλινική του Πανεπιστημίου Αθηνών. Διατέλεσε Κοσμήτορας της Ιατρικής Σχολής την περίοδο από το 1928 έως το 1929 και την περίοδο 1932-33 εκλέχθηκε Πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Επί πρυτανείας του εγκαινιάστηκαν τα Εργαστήρια της Ιατρικής Σχολής στου Γουδή. Την ίδια εποχή εγκαινιάστηκαν πανεπιστημιακές κλινικές στα νοσοκομεία Λαϊκό και Ιπποκράτειο, και θεμελιώθηκε το Δημόσιο Μαιευτήριο Αθηνών, το μετέπειτα «Αλεξάνδρα». Ήταν μέλος της τεκτονικής στοάς των Αθηνών.

[3] Ο Ιωάννης Ράλλης(Αθήνα 1878-1946), μακεδονομάχος, πολιτικός απόγονος ιστορικής βυζαντινής οικογένειας των Ράλληδων. Ο πατέρας του Δημήτριος διετέλεσε πρωθυπουργός σε βραχύβιες κυβερνήσεις. Αποφοίτησε από την Νομική Σχολή του ΕΚΠΑ και άσκησε τη δικηγορία. Ήταν παντρεμένος σε πρώτο γάμο με την Ασπασία Μαυρομιχάλη κόρη του Κυριακούλη Μαυρομιχάλη με την οποία απέκτησαν δύο γιους, τους Δημήτριο και Κυριακούλη Ράλλη, και σε δεύτερο γάμο με τη Ζαΐρα Θεοτόκη, αδελφή του πρωθυπουργού Ιωάννη Θεοτόκη με την οποία απέκτησαν το Γεώργιο Ράλλη μετέπειτα πρωθυπουργό(1980-1981), και τη Νίκη Ράλλη. Ο Ιωάννης Ράλλης παντρεύτηκε σε τρίτο γάμο με την Ειρήνη Λατσένκο.

[4] Θεμιστοκλής Τσάτσος(Αθήνα 1906-1970) Υιός του Δημητρίου Τσάτσου πολιτικού και δικηγόρου, μεγαλύτερος αδελφός του ήταν ο μετέπειτα πρόεδρος της Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Τσάτσος. Σπούδασε νομικά στα πανεπιστήμια των Αθηνών και Χαϊδελβέργης και ιδιώτευσε ως δικηγόρος στην Αθήνα. Το 1929 διορίστηκε υφηγητής του διοικητικού δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, θέση στην οποία παρέμεινε μέχρι το 1968.

[5] Σύμφωνα με το Συνταγματικό Δίκαιο με τον όρο Συντακτική Πράξη χαρακτηρίζεται οποιοδήποτε νομοθέτημα άσκησης εξουσίας που εκδόθηκε από τη κυβέρνηση απουσία της βουλής και το οποίο εισάγει κανόνες που αντιβαίνουν στις διατάξεις του ισχύοντος συντάγματος. Η έκδοση αυτών των πράξεων γίνεται προς αντιμετώπιση επιτακτικών αναγκών και επικινδύνων καταστάσεων.

[6] Από την 4^η Δεκεμβρίου 1944, έως την 11 Ιανουάριου 1945 το Α΄ Σώμα Στρατού και οι ΙΙ και ΙΙΙ Μεραρχίες του ΕΛΑΣ (18.000 άνδρες) υπό την καθοδήγηση του γενικού γραμματέα του ΚΚΕ Γεωργίου Σιάντου, από το στρατηγείο του στην Φιλοθέη, προσπάθησαν να θέσουν υπό τον έλεγχο τους την Αθήνα και ουσιαστικά όλη την Ελλάδα. Οι πιστές στην Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας δυνάμεις (12.000 άνδρες), μαζί με τα βρετανικά στρατεύματα (6.000 άνδρες), τις εμπόδισαν να καταλάβουν δια της βίας την εξουσία. Ο Πρωθυπουργός της Ελλάδος Γεώργιος Παπανδρέου με τον βρετανό στρατιωτικό διοικητή Στρατηγό Ρόναλντ Σκόμπυ, διηύθυναν τον αγώνα από το ξενοδοχείο «Μεγάλη Βρετανία» στο Σύνταγμα.

[7] Ο Νικόλαος Κολυβάς (Ζάκυνθος 1884-Αθήνα 1951). Σπούδασε Νομικά στην Αθήνα και το Παρίσι και ασχολήθηκε ενεργά με τη πολιτική.

[8] Η σύνθεση του Ειδικού Δικαστηρίου Δωσίλογων των Αθηνών είχε ως ακολούθως: Μέλη: Ο Πρόεδρος Εφετών Αντώνιος Χαμάρτος και οι Εφέτες Αθανάσιος Παπαναστασίου, Παναγιώτης Πετρέας, Κωνσταντίνος Καυκάς και Θεόδωρος Γιαννόπουλος. Εκτός από τα έξι δικαστικά μέλη, τη σύνθεση του δικαστηρίου συμπλήρωναν και τρία λαϊκά: οι ιατροί Μαρίνος Βαλλιάνος και Βαγγέλης Δανόπουλος, και ο δικηγόρος Θεόδωρος Δασκαρόλης. Ειδικός επίτροπος ήταν ο Αντεισαγγελέας Εφετών Νίκος Παπαδάκης και γραμματέας ο Γεώργιος Οικονομίδης.

[9] Εμμανουήλ Κανακουσάκης, Βασίλειος Καραπάνος, Νικόλαος Λούβαρης, Κωνσταντίνος Πουρναράς, Ιωάννης Καραμάνος, Δημήτριος Πολύζος, Ιάσων Παπαδόπουλος, Αντιναύαρχος ε.α. Αγησίλαος Γέροντας, Αντώνιος Λιβιεράτος, Πλάτων Χατζημιχάλης, Αντγος ε.α. Σωτήριος Μουτούσης, Αντγος ε.α. Νικόλαος Μάρκου, Αντγος ε.α. Αναστάσιος Ρουσόπουλος, Αντγος ε.α. Χαράλαμπος Κατσιμήτρος, Υπτγος ε.α. Νικόλαος Ραγκαβής, Λέων Τσιριγώτης, Εμμανουήλ Λουλακάκης, Συνταγματάρχης ε.α. Ιωάννης Γρηγοράκης, Δημήτριος Μπακογιάννης και Αντγος ε.α. Παναγιώτης Δεμέστιχας.

[10] Ο.Π.Λ.Α. (Οργάνωση Προστασίας Λαϊκών Αγωνιστών) ή (Οργάνωση Περιφρούρησης Λαϊκού Αγώνα) ή (Οργάνωση Προστασίας Λαϊκού

Αγώνα) ήταν ένοπλη κομμουνιστική οργάνωση που έδρασε στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της κατοχής και ευθύνεται για πολλές δολοφονίες αντιπάλων του ΚΚΕ.

[11] Την 18:00 της 20^{ης} Απριλίου 1941, στο Βοτονόσι (12 χλμ. δυτικά του Μετσόβου), ο Διοικητής του Γ΄ Σώματος Στρατού Αντιστράτηγος Τσολλάκογλου Γεώργιος υπέγραψε πρωτόκολλο ανακωχής, με τον Συνταγματάρχη Γιόσεφ Σεπ Ντίτριχ, διοικητού της μονάδος των Ες Ες «Σωματοφυλακή του Αδόλφου Χίτλερ». Η στρατιά της Ηπείρου παραδιδόταν στο γερμανικό στρατό, με όρους οι οποίοι μπορούν να χαρακτηριστούν έντιμοι. Ο στρατός θα αποστρατευόταν και θα απέφευγε την αιχμαλωσία από τους Ιταλούς. Ο Τσολλάκογλου υπέγραψε την ανακωχή, χωρίς την άδεια της κυβερνήσεως. Ο Ντήτριχ την υπέγραψε βασιζόμενος σε μια γενική διαταγή του Χίτλερ. Την 21^η Απριλίου 1941 στα Ιωάννινα, ο Τσολλάκογλου υπέγραψε το δεύτερο πρωτόκολλο με τον στρατηγό φον Γκράϊφφενμπεργκ, δηλώνοντας ότι δεν το πράττει εκουσίως, αλλά ως αιχμάλωτος πολέμου. Όταν ο Μουσολίνι πληροφορήθηκε την υπογραφή της συνθηκολογήσεως ζήτησε έντονα από τον Χίτλερ να υπογραφεί το πρωτόκολλο παραδόσεως και από τους Ιταλούς. Το τρίτο κείμενο της συνθηκολογήσεως υπογράφηκε την 23^η Απριλίου στην Θεσσαλονίκη από τους Τσολλάκογλου, τον Γερμανό Στρατηγό Άλφρεντ Γιόντλ και τον Ιταλό Στρατηγό Αλμπέρτο Φερρέρο.

[12] Στις 12 Φεβρουαρίου 1945 υπογράφηκε η ειρηνευτική συμφωνία της Βάρκιζας, με την οποία τερματίσθηκαν οι συγκρούσεις στην Αθήνα και τα περίχωρα, μεταξύ των Ελληνικών και Βρετανικών στρατιωτικών δυνάμεων με τις δυνάμεις του ΕΑΜ (Εθνικού Απελευθερωτικού Μετώπου). Είχε προηγηθεί η ανακωχή της 11^{ης} Ιανουαρίου 1945, με την οποία τερματίσθηκαν οι εχθροπραξίες που ξεκίνησαν την 4^η Δεκ.1944.

[13] Νοσηλευτικό Ίδρυμα Μετοχικού Ταμείου Στρατού (ΝΙΜΤΣ) Η ιδέα δημιουργίας αναπήδησε από την ανάγκη περίθαλψης των πολεμιστών αξιωματικών, που γύριζαν από τα μέτωπα του 1940-1941. Πρωτεργάτες της ιδέας και προσπάθειας υπήρξαν ο αντιστράτηγος Μπάκος Γεώργιος και ο Γενικός Αρχίατρος Κυριακός Ιωάννης. Το Νοσοκομείο άρχισε να λειτουργεί την 21 Ιανουαρίου 1942, με δύναμη 75 κλινών .

[14] Ο Έκτορας Τσιρονίκος σπούδασε στην Ανώτατη Εμπορική Σχολή της Γαλλίας και άρχισε την επαγγελματική του σταδιοδρομία ως υπάλληλος στη Γαλλική τράπεζα Κρεντί Λιονέ [Credit Lyonnais]. Το 1903 εγκαταστάθηκε στη Ρωσία και δημιούργησε ιδιόκτητη τράπεζα στο Κίεβο

καθώς και διάφορες άλλες βιομηχανικές επιχειρήσεις, ενώ παράλληλα διετέλεσε πρόεδρος της Αγγλίας και πρόεδρος της τοπικής ελληνικής κοινότητας. Το 1917 εγκαταστάθηκε στη Κωνσταντινούπολη. Το 1928 μετακόμισε στις Βρυξέλλες, όπου ίδρυσε επενδυτική εταιρεία χρηματοδοτήσεως δημοσίων έργων καθώς και κατασκευαστική εταιρία, ενώ από το 1934 ήταν εμπορικός σύμβουλος της εκεί Ελληνικής πρεσβείας. Το 1937 ο Τσιρονίκος ονομάστηκε από τον Βασιλέα του Βελγίου μέγας αξιωματικός του τάγματος του Λεοπόλδου II. Το 1940 μετά την κατάληψη του Βελγίου από τα Γερμανικά στρατεύματα απελάθηκε στην Ελλάδα.

[15] Ο Σωτήρης Γκοτζαμάνης κατάγονταν από οικογένεια Μακεδονομάχων. Σπούδασε ιατρική στην Πάδοβα Ιταλίας, απ' όπου έστειλε στη Θεσσαλονίκη άρθρα για την ελευθερία της Μακεδονίας, τα οποία δημοσιεύονταν στην εφημερίδα «Νέαν Αλήθειαν». Η αρθρογραφία του προκάλεσε την αντίδραση των Τουρκικών αρχών κατοχής από τις οποίες καταδικάστηκε σε θάνατο, γεγονός που τον εμπόδισε να επιστρέψει στη Θεσσαλονίκη. Ανάλογη ήταν η αντίδραση των Βουλγάρων οι οποίοι καταδίκασαν σε θάνατο τον ίδιο αλλά και ολόκληρη την οικογένεια του. Επέστρεψε στη Θεσσαλονίκη μετά την απελευθέρωση της από τους Τούρκους, εγκαταστάθηκε μόνιμα κι εργάστηκε ως γιατρός στην πόλη. Εκλέχθηκε βουλευτής Θεσσαλονίκης-Πέλλης στις εκλογές το Δεκέμβριο του 1915 και το 1932, με το «Λαϊκό Κόμμα». Διορίστηκε Υπουργός Υγιεινής-Προνοίας-Αντιλήψεως στην πρώτη Κυβέρνηση του Παναγή Τσαλδάρη το 1932. Μετά τον επαναπατρισμό του συνέχισε να πολιτεύεται ως αρχηγός του «Μεταρρυθμιστικού Κόμματος» που είχε δημιουργήσει προπολεμικά. Το 1954 πολιτεύθηκε ως υποψήφιος δήμαρχος Θεσσαλονίκης.

Ο Σωτήρης Γκοτζαμάνης.

[16] Ο Ιωάννης Καραμάνος σπούδασε γεωπονία στην Ιταλία, εργάστηκε αρχικά στην Καλαμάτα όπου εισήγαγε την καλλιέργεια του ρυζιού και της αραχίδας(αράπικο φυστίκι) και ενεπλάκη στην αναδιανομή των γαιών της Θεσσαλίας Το 1922 διορίστηκε γενικός διευθυντής εποικισμού στη Μακεδονία. Από το 1929 μέχρι το 1932 διατέλεσε Γενικός Διευθυντής Γεωργίας στις κυβερνήσεις του Ελευθερίου Βενιζέλου και το 1936 εξελέγη βουλευτής Λέσβου με το Κόμμα το Φιλελευθέρων. Παρά τη συμμετοχή του στις κατοχικές κυβερνήσεις και την μεταπολεμική καταδίκη του, έχαιρε ευρείας εκτίμησης. Διετέλεσε μεταξύ άλλων πρόεδρος της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Γεωπόνων, στηριζόμενος και από αριστερούς γεωπόνους.

Ο Ιωάννης Καραμάνος.

[17] Ο Πλάτωνας Χατζημιχάλης σπούδασε στη Γερμανία. Πριν τον πόλεμο διατηρούσε γενικότερους εμπορικούς δεσμούς με τη Γερμανία, ήταν αντιπρόσωπος στην Ελλάδα των γερμανικών εταιριών «Σένκερ (Senker)» στις μεταφορές, καθώς και της εταιρείας ελαστικών «Κοντινένταλ (Continental)».

Ο Πλάτωνας Χατζημιχάλης.

[18] Ο Αντγος ε.α. Παναγιώτης Δεμέστιχας πολέμησε στους Βαλκανικούς ως Διμοιρίτης και ως Διοικητής Λόχου, τραυματισθείς δις. Κατά το Διχασμό συντάχθηκε με την πλευρά του Βασιλέως, χωρίς όμως να απόστρατευθεί, όταν ανέλαβε ο Ελευθέριος Βενιζέλος. Συμμετείχε στο Μακεδονικό μέτωπο στη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου και έλαβε μέρος στην εκστρατεία της Ουκρανίας και της Κριμαίας το 1919, καθώς και στην Μικρασιατική Εκστρατεία. Υπηρέτησε από το 1938 έως το 1939, ως αρχηγός του Στρατιωτικού Οίκου του Βασιλέως. Κατά τον Ελληνο-Ιταλικό Πόλεμο διοίκησε το Ε' και Α' Σώματα Στρατού. Υποστήριξε τον Τσολάκογλου για την συνθηκολόγηση με τους Γερμανούς. Μετά τη χορήγηση χάριτος αποκαταστάθηκε στο βαθμό του.

Ο Αντγος ε.α. Παναγιώτης Δεμέστιχας.

[19] Ο Αντγος ε.α. Σωτήριος Μουτούσης το 1914 αποφοίτησε από τη Σχολή Ευελπίδων με το βαθμό του Ανθυπολοχαγού Πυροβολικού. Πολέμησε στους Βαλκανικούς Πολέμους, στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και στη Μικρά Ασία. Συμμετείχε στον Ελληνο-ιταλικό Πόλεμο με το βαθμό του Υποστρατήγου, ως αρχηγός Πυροβολικού του Γ' Σώματος Στρατού. Στη συνέχεια του ανατέθηκε η διοίκηση της XIII Μεραρχίας Πεζικού η οποία απελευθέρωσε τη Κορυτσά και το Πόγραδετς.

Ο Αντγος ε.α. Σωτήριος Μουτούσης.

[20] Ο Αντιστράτηγος ε.α. Χαράλαμπος Κατσιμήτρος (Κλεισός Ευρυτανίας 1886-Αθήνα 1962) ξεκίνησε την σταδιοδρομία του στον Στρατό ως εθελοντής το 1904. Εισήλθε στη Σχολή Υπαξιωματικών το 1911, από την οποία και εξήλθε τον Σεπτέμβριο του 1912 ως ανθυπασπιστής του πεζικού. Συμμετείχε στους Βαλκανικούς Πολέμους, στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και στην Μικρασιατική Εκστρατεία 1921-1922), τραυματισθείς στη μάχη του Αφίων Καραχισάρ (13 Αυγ 1922). Κατά τον Ελληνο-ιταλικό πόλεμο ως Διοικητής της VIII Μεραρχίας Πεζικού αναχαίτισε την ιταλική επίθεση στην περιοχή του Καλπακίου. Την 5^η Οκτωβρίου του 1949 με διάταγμα του Βασιλέως Παύλου χαρίστηκε το υπόλοιπο της ποινής του.

Ο Αντιστράτηγος ε.α. Χαράλαμπος Κατσιμήτρος.

[21] Ο Νικόλαος Λούβαρης υπήρξε καθηγητής της εισαγωγής και της ερμηνείας της καινής Διαθήκης στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Διετέλεσε Υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων στη Κυβέρνηση Ιωάννη Μεταξά μέχρι τον Αύγουστο του 1936. Το 1960 εξελέγη

τακτικό μέλος της Ακαδημίας Αθηνών. Ήταν μέλος της τεκτονικής στοάς Αθηνών.

[22] Το Πριγκιπάτο της Πίνδου αναφέρεται στη προσπάθεια δημιουργίας αυτόνομου καντονιού στη περιοχή της Πίνδου μεταξύ Ιωαννίνων και Μετσόβου υπό την προστασία της Ιταλίας κατά το 1942 και 1943. Στο κίνημα συμμετείχαν Βλάχοι της Σαμαρίνας και άλλων χωριών. Ο Αλκιβιάδης Διαμαντής(Σαμαρίνα 1893-Βουκουρέστι 1948), ιδρυτής της οργάνωσης «Ρωμαϊκή Λεγεώνα», ηγείτο της όλης προσπάθειας.

ΤΕΛΟΣ

Πηγή : <https://www.istorikadromena.gr/>